No. 10 8e JAARGANG NOVEMBER 1931

MAANDBLAD VOOR ACCOUNTANCY EN BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

ONDER REDACTIE VAN: R. A. DIJKER, G. P. J. HOGEWEG, PROF. TH. LIMPERG JR, A. NIERHOFF EN H. R. REDER.

RUBRIEK REDACTEUREN: EXAMEN-VRAAGSTUKKEN: Drs. ABR. MEY EN Drs. J. PAARDEKOOPER — LITERATUUR: Drs A. ROBLES — BESLECHTE GESCHILLEN: Mr. P. J. DE KANTER — UIT DE FINANCIEELE HUISHOUDING DER OVERHEID: J. H. TEXTOR — UIT HET BUITENLAND: W. BEIJDERWELLEN, J. E. ERDMAN, Ch. HAGEMAN EN A. M. VAN RIETSCHOTEN — EFFICIENTIE: C. A. BLAZER EN L. POLAK — BELASTINGVRAAGSTUKKEN: P. K. NIEKERK — REPERTORIUM VAN TIJDSCHRIFTLITERATUUR: Mej. Dr. R. PHILIPS, Drs. G. L. GROENEVELD, J. P. DE HAAN EN J. C. SPANGENBERG

MEDEWERKERS: PROF. Mr. Dr. H. W. C. BORDEWIJK, J. P. CROIN, Mr. P. J. DAM, E. VAN DIEN, W. H. ELLES, G. W. FRESE, PROF. Dr. Ir. J. GOUDRIAAN Jr., S. KONIJN, JAMES POLAK, PROF. Dr. N. J. POLAK, J. E. SPINOSA CATTELA, Dr. A. STERNHEIM

SECRETARIS DER REDACTIE - C. VERWEY
TESSELSCHADESTR. 15 - AMSTERDAM, TEL. 82444

UITGEVER: J. MUUSSES — PURMEREND
TELEFOON 77 — GIRO No. 15062

DE COPIE VAN INGEZONDEN BIJDRAGEN WORDT NIET TERUGGEGEVEN. - NADRUK IS GEOORLOOFD, ZOO DE BRON WORDT GENOEMD. - BOEKEN TER RECENSIE EN ALLE ANDERE STUKKEN VOOR DE REDACTIE ZENDE MEN AAN DEN SECRETARIS.

VERSCHIJNT MAANDELIJKS, BEHALVE IN DE MAAND AUGUSTUS. ABONNEMENT PER JAAR F 10.—, FRANCO PER POST F 10.24, BUITENLAND F 10.60. MEN ABONNEERT ZICH VOOR DEN GEHEELEN JAARGANG

INHOUD

Het beroepsgeheim van den accountant . . . . . Blz. 145
door Jac. Grooten Jr.

Overname van affaires . . . . . „ 147
door Mr. H. D. M. Knol

Het honorarium van den accountant . . . . . „ 148
door L. van Kampen, idem door W. Westra, idem door E. Goudsmit, met aanteekening van R. A. Dijker en naschrift van X.

Lastige gevallen . . . . . „ 154
Lastig geval No. 11. Mag een accountant een balans, waarin steekpenningen zijn verwerkt, zonder voorbehoud teekenen?

Repertorium van tijdschriftliteratuur op het gebied van Accountancy en Bedrijfshuishoudkunde . . . . . „ 154

Boeken-repertorium . . . . . „ 157

Boekbespreking . . . . . „ 158
Zestalig Handelswoordenboek van H. G. de Maar c.s. door C. Verwey

Vragenbus . . . . . „ 159

Federatief examen van het Nederlandsche Instituut van Accountants en de Nederlandsche Organisatie van Accountants . . . . . „ 159
Herdruk van vraagstuk II van Accountantcy C van 19 November 1930

Ontvangen boekwerken . . . . . „ 160

HET BEROEPSGEHEIM VAN DEN ACCOUNTANT

Een — vooral den laatsten tijd — vaak gehoorde vraag is deze: „Hoever strekt het beroepsgeheim van den Accountant zich uit?

Laten wij, teneinde deze vraag te kunnen beantwoorden, ons afvragen wat verstaan moet worden onder „beroepsgeheim''. Het beroepsgeheim kan zich in tweeërlei vorm openbaren. Allereerst heeft de beoefenaar van het beroep een z.g. „verschooningsrecht'', d.w.z. het recht, omtrent feiten en omstandigheden, in de uitoefening van zijn beroep tot zijne kennis gekomen, te zwijgen. Zelfs den Rechter behoeft hij hieromtrent niet in te lichten.

Het zij allereerst opgemerkt, dat omtrent dit verschooningsrecht en het practisch gebruik ervan geenerlei overeenstemming bestaat.

Als grond neemt men algemeen aan, dat zonder dit recht eene behoorlijke uitoefening van het beroep eene onmogelijkheid zou zijn. Men moet tot een predikant, arts en advocaat kunnen spreken, zonder bevreesd te zijn, dat te avond of morgen de inhoud van het gesprek, eventueel ten nadeele van den cliënt, wereldkundig wordt gemaakt.

Hoever intusschen de beoefenaar van het beroep, in het belang van zijn client, kan gaan bij de toepassing van het verschooningsrecht, is een nog geenszins opgeloste vraag.

Mag hij — bijv. voor den Rechter — bepaalde feiten, die in het voordeel van zijn client zijn, wereldkundig maken?

Men kan deze vraag toestemmend beantwoorden, wanneer men het belang van den client als alles-beheerschenden factor vooropstelt.

Anderzijds kan niet worden ontkend, dat deze uitlegging voor den beoefenaar van het beroep groote gevaren medebrengt. Immers, ieder advocaat bijv. weet zeer goed, hoe vaak clienten zich „gunstig voordoen'' en verhalen doen, die bij onderzoek onjuist blijken. Het ligt voor de hand, dat — bij het hierboven genoemde geval — de neiging van den client zeer groot zal zijn, nog meer dan anders met praatjes aan te komen in de hoop, dat de advocaat deze zal „slikken'' en ze ten zijnen voordeele zal wereldkundig maken.

O.i. kan niet worden ontkend, dat voor den advocaat — evenals voor den geestelijke en den arts — veel aantrekkelijker is een absoluut verschooningsrecht, ook wanneer zulks in een concreet geval in het nadeel zou zijn van den cliënt (patiënt). Onbillijk is zulks zeker niet. Ieder die aan de bovengenoemde functionarissen iets toevertrouwt, weet dat zij een beroepsgeheim hebben en kan er dus — billijkheidshalve — niet op rekenen, dat zij te zijnen voordeele bepaalde feiten wèl zullen wereldkundig maken.

Anderzijds kan ook door den cliënt (patiënt) een beroep op het beroepsgeheim worden gedaan. Hij kan n.l. vorderen dat het toevertrouwde geheim worde bewaard, en indien zulks niet geschiedt, kan hij den beoefenaar van het beroep aansprakelijk stellen voor eene niet-richtige beoefening van zijn beroep.

Een andere vraag is deze of een beroepsgeheim kan bestaan, zonder dat zulks wettelijk is vastgelegd.

Het wil ons voorkomen, dat zulks *niet* het geval is. Indien

een beroepsgeheim niet wettelijk is vastgelegd, kan daarmede in rechte geen rekening worden gehouden. Voor eene goede uitoefening der Justitie is noodig, dat als regel *ieder* getuige, spreke. Beroepsgeheim behoort uitzondering te blijven, gebaseerd te zijn op de publieke opinie en daarom expressis verbis in de Wet te worden vastgelegd.

Wie zich, zonder zoodanig wettelijk beroepsgeheim, toch beroept op een verschoonings recht, worde behandeld als iedere andere onwillige getuige!

Gaan wij thans na, of men kan spreken van een beroepsgeheim van den Accountant. Aangezien het beroep nog niet wettelijk is geregeld, is van eene regeling van het beroepsgeheim a fortiori geen sprake. Wij voor ons, zouden, alleen reeds op dezen grond, van een zoodanig beroepsgeheim, niet durven spreken. Het is ons echter bekend, dat algemeen een wettelijke sanctioneering van het beroepsgeheim niet noodzakelijk wordt geacht reden waarom men in het algemeen een zoodanig beroepsgeheim — in het belang der cliënten — wel aanneemt.

Intusschen biedt de toepassing van het beroepsgeheim — althans naar onze meening — den accountant speciaal bijzondere moeilijkheden en het schijnt ons niet zonder belang, deze nader te bespreken.

Gedeeltelijk bestaan deze moeilijkheden ook voor den Medicus, gelijk wij zullen aantoonen.

Immers kan men eene tegenstelling construeeren tusschen eenerzijds den geestelijke en den advocaat en anderzijds den Accountant en den Medicus.

Van de beide eerstgenoemde functionarissen toch staat wel vast, dat hun beroep geheimhouding medebrengt; Van de beide laatstgenoemde is zulks in veel mindere mate het geval.

Een accountant heeft in onze maatschappij n.l. juist in vele gevallen de taak zijne bevindingen te publiceeren; de Accountantsverklaring is een document, bij uitstek voor publicatie bedoeld. Natuurlijk bestaat, bij zuiver particuliere bedrijven deze publicatie in veel mindere mate, doch tegenover b.v. Bank en Fiscus zal dikwijls van deze verklaring gebruik worden gemaakt. Een geheimhouding, zooals die voor geestelijke en advocaat bestaat, is hier dus niet aanwezig.

Ook voor den medicus bestaat de plicht tot onderzoekingen, die aan derden worden medegedeeld. Men denke aan den keurenden geneesheer bij Levensverzekering Mijen en aan den controleerenden geneesheer bij ambtenaren en bij de uitvoering der sociale verzekering.

De medici hebben zich echter uit deze moeilijkheid weten te redden, door tusschen de functie van huis-arts en die van controleerend- resp. keurend geneesheer een scherpe scheidingslijn te trekken. Deze beide laatste functies worden n.l. nooit door den huis-arts van den patiënt beoefend, behoudens dan dat in enkele gevallen (zeer afgelegen plaatsjes) eene gezondheidsverklaring door den huis-arts wordt versterkt, omdat bezoek door controleerend geneesheer niet mogelijk is.

Deze scheiding echter is — althans naar onze meening — voor den accountant niet mogelijk. Immers, ook bij „gesloten'' bedrijven laat men gaarne controleeren door een accountant, omdat zijne verklaring bij belasting-inspectie, Bank en crediteuren, gezag heeft, en zulks in bijzondere gevallen van onschatbaar nut kan blijken.

Hierin ligt o.i. juist het geheim van de groote ontplooiing van het Accountantsberoep in de laatste jaren. Intusschen stelt deze staat van zaken den accountant bij de toepassing van zijn beroepsgeheim voor groote moeilijkheden, temeer daar de grens moeilijk is te trekken en er zich steeds twijfelgevallen zullen voordoen, die niet kunnen worden voorzien.

Een accountant zal zich steeds hebben af te vragen of zijne opdracht hem al dan niet tot geheimhouding verplicht.

Gemakkelijk is het geval wanneer hij accountant is eener „publieke'' onderneming en zijne verklaring juist strekt om aandeelhouders ervan te overtuigen, dat de jaarcijfers overeenstemmen met de bescheiden. Blijken later onregelmatigheden, dan zal hij tegenover de Directie geenszins tot geheimhouding zijn gebonden.

Intusschen zal het in deze gevallen aanbeveling verdienen, dat de benoeming van den accountant geschiedt door de algemeene vergadering van aandeelhouders, zoodat hij tegenover Directie en Commissarissen geheel vrij staat.

Er is dan zelfs geen *kans* op twijfel; o.i. staat echter vast dat ook de door de Directie of Commissarissen benoemde accountant niet tot zwijgen gerechtigd of verplicht is, zoodra zijne verklaring door publicatie gemeengoed is geworden of ook wel wanneer — bijv. in prospectus etc. — is geannonceerd „De controle onzer administratie geschiedt door de firma X. en IJ. Accountants te Z.''

Bij later gebleken onregelmatig beheer *moet* de accountant mededeelen, hoe hij tot zijne verklaring gekomen is. Anders toch blijft er van zijne moreele verantwoordelijkheid niets over.

Geheel anders ligt het geval, wanneer hij is benoemd door een particulier koopman, die later malversaties pleegt, hetzij tegenover Bank, Crediteuren of Fiscus.

Van een publicatie van zijne verklaring (rapport), gelijk bovengenoemd, is hier geen sprake. Kan hij hier dus „zwijgen in alle talen''? Wij meenen, dat dit hem niet in alle gevallen zal vrijstaan. Gelijk wij hieronder zullen aantoonen.

Nemen wij allereerst aan, dat de Justitie opheldering wenscht naar aanleiding van gepleegde benadeeling van Bank of andere crediteuren. In dit geval zal de accountant, althans zonder tegengestelde opdracht van cliënt, behooren te zwijgen; slechts wanneer hem zijn eigen rapporten etc. worden voorgelegd, behoort hij de verschillende posten, die daarop voorkomen te ontleden en aan te toonen, hoe hij tot die cijfers gekomen is. Verder intusschen gaat zijne verplichting tot spreken niet.

Hetzelfde is het geval tegenover Bank en crediteuren; slechts wanneer hem opheldering wordt gevraagd over verklaringen, die toch reeds in handen zijn van derden, kan hij die geven. Anders behoort hij — zonder instructie van zijn opdrachtgever — te zwijgen.

Tegenover den Fiscus kan hij zich eveneens op zijn beroepsgeheim niet beroepen, wanneer hem opheldering wordt gevraagd over reeds door hem uitgebrachte rapporten, door cliënt aan den Inspecteur ter hand gesteld. Uit deze handeling is — althans o.i. — niet anders te lezen dan eene stilzwijgende machtiging aan den accountant om over deze stukken te spreken.

Voor het overige zal hij, ook in deze materie, zich hebben te gedragen naar de instructies van cliënt.

Het bovenstaande is — mutatis mutandis — ook van toepassing op de houding van den Accountant in civiele procedures.

Wij lieten terzijde de vraag: „Is de Accountant arbeider in den zin van het Burg. Wetb. en op dien grond niet tot spreken verplicht?''

Van een „dienstbetrekking'' van den Accountant versus zijn opdrachtgever kan naar onze meening niet worden gesproken, omdat de kracht van den public-Accountant juist is, dat hij onafhankelijk adviseur en geen beambte is. Hem te beschouwen als „arbeider'', ware o.i. ten eenenmale onjuist!

Onze meening zouden wij in het kort aldus formuleeren:

„De vraag omtrent de toepasselijkheid van zijn beroepsgeheim beantwoorde de Accountant, na rekening gehouden te hebben, niet alleen met het belang van cliënt, maar ook met de bevindingen zijner opdracht.

JAC. GROOTEN Jr.